TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2009 m. spalio 6 d.*

Byloje C-40/08

dėl *Juzgado de Primera Instancia de Bilbao nº 4* (Ispanija) 2008 m. sausio 29 d. Nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2008 m. vasario 5 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Asturcom Telecomunicaciones SL

prieš

Cristina Rodríguez Nogueira

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas P. Jann, teisėjai M. Ilešič, A. Tizzano (pranešėjas), E. Levits ir J.-J. Kasel,

* Proceso kalba: ispanų.

generalinė advokatė V. Trstenjak,
kancleris R. Grass,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *Asturcom Telecomunicaciones SL*, atstovaujamos advokatų P. Calderón Plaza ir P. García Ibaceta,

— Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos J. López-Medel Bascones,

— Vengrijos vyriausybės, atstovaujamos K. Veres, R. Somssich ir Z. Fehér,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos W. Wils ir R. Vidal Puig,

susipažinęs su 2009 m. gegužės 14 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas susijęs su 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288) išaiškinimu.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant ieškinį dėl arbitražo sprendimo, kuris tapo galutinis, priverstinio vykdymo, bendrovės *Asturcom Telecomunicaciones S.L.* (toliau – *Asturcom*) pareikštą C. Rodríguez Nogueira, kuriuo reikalaujama, kad ši sumokėtų pagal jų sudarytą mobiliojo ryšio abonentinę sutartį įsiskolintas sumas.

Teisinis pagrindas

Bendrijos teisės aktai

3 Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Valstybės narės nustato, kad nesąžiningos sąlygos naudojamos sutartyje, kurią pardavėjas ar tiekėjas sudaro su vartotoju taip, kaip numatyta jų nacionalinės teisės

aktuose, nebūtų privalomos vartotojui, ir kad sutartis ir toliau būtų šalims privaloma tomis sąlygomis, jei ji gali išlikti be nesąžiningų nuostatų.“

4 Pagal šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalį:

„Valstybės narės užtikrina, kad vartotojų ir konkurentų naudai egzistuotų pakankamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią nuolatiniam nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse, pardavėjų ar tiekėjų sudaromose su vartotojais.“

5 Tos pačios direktyvos priede pateikiamas orientacinis sąlygų, kurios gali būti pripažintos nesąžiningomis, sąrašas. Tarp jų šio priedo 1 dalies q punkte nurodomos sąlygos, kurių tikslas arba rezultatas „panaikinti arba trukdyti vartotojo teisei pareikšti ieškinį arba naudotis bet kuria kita teisinės apsaugos priemone, ypač reikalaujant, kad vartotojas ginčus pavestų spręsti išskirtinai arbitražui, kuriam nėra taikomos teisinės nuostatos, nederamai apriboti jo turimus įrodymus arba skirti jam įrodinėjimo pareigą, kuri pagal taikytinus teisės aktus turėtų tekti kitai sutarties šaliai.“

Nacionalinės teisės aktai

6 Ispanijos teisėje vartotojų apsauga nuo nesąžiningų sąlygų iš pradžių buvo užtikrinama 1984 m. liepos 19 d. Bendruoju įstatymu Nr. 26/1984 dėl vartotojų ir naudotojų apsaugos (Ley General Nr. 26/1984 para la Defensa de los Consumidores y Usuarios, BOE, Nr. 176, 1984 m. liepos 24 d., toliau – Įstatymas Nr. 26/1984).

7 Įstatymas Nr. 26/1984 iš dalies buvo pakeistas 1998 m. balandžio 13 d. Įstatymu Nr. 7/1998 dėl sutarčių bendrųjų sąlygų (Ley 7/1998 sobre Condiciones Generales de la Contratación, BOE, Nr. 89, 1998 m. balandžio 14 d., toliau – Įstatymas Nr. 7/1998), kuriuo į vidaus teisę perkelta direktyva.

8 Įstatymu Nr. 7/1998, be kita ko, į Įstatymą Nr. 26/1984 įtrauktas 10a straipsnis, kurio 1 dalyje numatyta, kad „nesąžiningomis sąlygomis laikomos visos nuostatos, dėl kurių nebuvo atskirai derėtasi ir dėl kurių pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą atsiranda reikšmingas iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų neatitikimas vartotojo nenaudai. Bet kuriuo atveju nesąžiningomis sąlygomis laikomos šio įstatymo pirmojoje papildomoje nuostatoje išvardytos sąlygos. <…>.“

9 Įstatymo Nr. 7/1998 8 straipsnyje numatyta:

„1. Niekinėmis laikomos bendrosios sąlygos, kurios sutarties šalies nenaudai pažeidžia įstatymo ar bet kurios kitos imperatyvios ar draudžiamosios normos nuostatas, nebent šiose normose numatytos kitokios pasekmės pažeidimo atveju.

2. Konkrečiai kalbant, negalioja į su vartotojais sudarytas sutartis įtrauktos nesąžiningos bendrosios sąlygos, apibrėžtos Įstatymo Nr. 26/1984 10a straipsnyje ir pirmojoje papildomoje nuostatoje <…>“

10 Klostantis pagrindinės bylos aplinkybėms arbitražo procesas buvo reglamentuojamas 2003 m. gruodžio 23 d. Arbitražo įstatymu Nr. 60/2003 (Ley 60/2003 de Arbitraje, BOE Nr.309, 2003 m. gruodžio 26 d., toliau – Įstatymas 60/2003).

11 Įstatymo 60/2003 8 straipsnio 4 ir 5 dalyse buvo nustatyta:

„4. Tos vietos, kur buvo priimtas arbitražo sprendimas, pirmosios instancijos teismas turi teisę priimti sprendimą dėl jo priverstinio vykdymo pagal Civilinio proceso kodekso 545 straipsnio 2 dalį <…>.

5. Ieškinys dėl arbitražo sprendimo panaikinimo pateikiamas tos vietos, kur jis buvo paskelbtas, *Audiencia Provincial*."

12 Įstatymo 60/2003 22 straipsnio 1 ir 2 dalyse buvo numatyta:

"1. Arbitrai turi teisę patys priimti sprendimą dėl jų kompetencijos nagrinėti ginčą, įskaitant dėl prieštaravimų, susijusių su arbitražinio susitarimo buvimu ir galiojimu, arba bet kokio kito prieštaravimo, kuris, jei būtų priimtas, trukdytų ginčo nagrinėjimui iš esmės. Šiuo atžvilgiu sutartyje esantis arbitražinis susitarimas laikomas atskiru nuo kitų sutarties sąlygų susitarimu. Sutarties negaliojimą pripažįstantis arbitrų sprendimas visiškai nereiškia arbitražinio susitarimo negaliojimo.

2. Pirmesnėje dalyje nurodyti prieštaravimai vėliausiai turi būti pateikiami kartu su atsikirtimais; tai, kad šalis paskyrė ar dalyvavo paskiriant arbitrą, neatima iš jos teisės pateikti šiuos prieštaravimus. Prieštaravimas, susijęs su tuo, kad ginčijamas klausimas viršija arbitrų įgaliojimus, turi būti nurodomas iš karto, kai tik arbitražinio nagrinėjimo metu iškeliamas klausimas dėl arbitrų įgaliojimų viršijimo.

Arbitrai negali priimti pavėluotai pateikiamų prieštaravimų, nebent vėlavimas yra pateisinamas.“

13 To paties įstatymo 40 straipsnis buvo išdėstytas taip:

„Ieškinys dėl galutinio sprendimo panaikinimo gali būti pareiškiamas pagal šio skyriaus nuostatas.“

14 Įstatymo 60/2003 41 straipsnyje buvo nustatyta:

„Sprendimas gali būti panaikintas tik tuo atveju, jeigu šalis, kuri prašo panaikinimo, tvirtina ir įrodo:

<…>

f) kad sprendimas prieštarauja viešajai tvarkai.

<…>“

15 Pagal šio įstatymo 41 straipsnio 4 dalį ieškinys dėl panaikinimo turėjo būti pareiškiamas per du mėnesius po pranešimo apie arbitražo sprendimą.

16 Įstatymo 60/2003 43 straipsnyje buvo nustatyta:

„Galutinis sprendimas turi *res judicata* galią ir dėl jo galima kreiptis dėl peržiūros pagal Civilinio proceso kodekso nuostatas, taikomas galutiniams sprendimams.“

17 Įstatymo 60/2003 44 straipsnyje buvo patikslinta:

„Priverstinį sprendimų vykdymą reglamentuoja Civilinio proceso kodekso ir šio skyriaus nuostatos.“

18 2000 m. sausio 7 d. Įstatymo Nr. 1/2000 dėl civilinio proceso (Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil, BOE Nr. 7, 2000 m. sausio 8 d., toliau – Įstatymas 1/2000) 517 straipsnio 2 dalies 2 punkte nustatyta, kad priverstinai gali būti vykdomi arbitražo sprendimai ar nutarimai.

19 Įstatymo Nr. 1/2000 559 straipsnio 1 dalis išdėstyta taip:

„Atsakovas vykdymo procese taip pat gali prieštarauti vykdymui dėl šių procedūrinių pažeidimų:

1) kai atsakovas vykdymo procese neturi prašyme nurodytų procesinio veiksnumo ar atstovo;

2) kai ieškovas vykdymo procese neturi procesinio veiksnumo ar atstovo ar neįrodė turintis procesinį veiksnumą ar atstovą, nurodytus prašyme;

3) kai vykdomoji nutartis yra niekinė, nes joje nenurodytas arbitražo nutarimas ar sprendimas, kuriuo reikalaujama įvykdyti sutartį, pateiktas dokumentas neatitinka teisės aktuose nustatytų sąlygų, kad jį būtų galima vykdyti, ar dėl šio įstatymo 520 straipsnio nuostatų pažeidimo, kai vykdomas vykdymo procesas;

4) jei vykdytinas dokumentas yra notaro nepatvirtintas arbitražo sprendimas ir dėl to jis nėra autentiškas.“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

20 2004 m. gegužės 24 d. *Asturcom* ir C. Rodríguez Nogueira sudarė mobiliojo ryšio abonentinę sutartį. Šioje sutartyje buvo numatyta arbitražinė išlyga, pagal kurią bet kokį su šios sutarties vykdymu susijusį ginčą arbitražo tvarka sprendžia *Asociación Europea de Arbitraje de Derecho y Equidad* (Europos teisės ir teisingumo arbitražo asociacija, toliau – AEADE). Šios arbitražo instancijos buveinė, kuri sutartyje nebuvo nurodyta, yra Bilbao.

21 Kadangi C. Rodríguez Nogueira neapmokėjo kai kurių sąskaitų ir nutraukė sutartį prieš pasibaigiant minimaliam sutarto abonemento laikotarpiui, *Asturcom* jos atžvilgiu pradėjo arbitražo procesą AEADE.

22 2005 m. balandžio 14 d. priimtu sprendimu C. Rodríguez Nogueira buvo nurodyta sumokėti 669,60 euro.

23 C. Rodríguez Nogueira nepareiškus jokio ieškinio, kad būtų panaikintas šis arbitražo sprendimas, jis tapo galutinis.

24 2007 m. spalio 29 d. *Asturcom* pateikė *Juzgado de Primera Instancia nº4 de Bilbao* ieškinį dėl priverstinio šio arbitražo sprendimo vykdymo.

25 Nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą šis teismas konstatuoja, kad abonentinėje sutartyje numatyta arbitražo išlyga yra nesąžininga, atsižvelgiant, be kita ko, į tai, kad visų pirma vartotojos išlaidos tam, kad nuvyktų į arbitražo instancijos buveinę, buvo didesnės už sumą, kuri yra pagrindinės bylos dalykas. Be to, to paties teismo teigimu, ši buveinė, o ji sutartyje nenurodyta, yra pakankamai toli nuo vartotojos

gyvenamosios vietos. Galiausiai, ši instancija pati rengia sutartis, kuriomis vėliau naudojasi telekomunikacijų įmonės.

26 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat pažymi, kad, pirma, pagal Įstatymą 60/2003 neleidžiama arbitrams savo iniciatyva iškelti nesąžiningų arbitražo išlygų negaliojimo klausimo ir, antra, Įstatyme 1/2000 nenumatyta jokia nuostata dėl teismo, kompetentingo priimti sprendimą dėl prašymo priverstinai vykdyti arbitražo sprendimą, kuris tapo galutinis, teisės vertinti nesąžiningą arbitražo išlygų pobūdį.

27 Šiomis aplinkybėmis, abejodamas dėl nacionalinės teisės atitikties Bendrijos teisei, būtent kiek tai susiję su vidaus procesinėmis normomis, *Juzgado de Primera Instancia nº4 de Bilbao* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar [Direktyvos 93/13] užtikrinama apsauga reikalauja, kad teismas, į kurį kreiptasi dėl galutinio arbitražo sprendimo, priimto vartotojui nedalyvaujant, priverstinio vykdymo, savo iniciatyva įvertintų arbitražinio susitarimo negaliojimą ir panaikintų sprendimą dėl to, kad arbitražiniame susitarime įtvirtinta nesąžininga arbitražinė išlyga vartotojo nenaudai?“

Dėl prejudicinio klausimo

28 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Direktyva 93/13 turi būti aiškinama taip, kad nacionalinis teismas, į kurį kreiptasi dėl galutinio arbitražo sprendimo, priimto vartotojui nedalyvaujant, priverstinio vykdymo,

savo iniciatyva turi nustatyti nesąžiningą arbitražinės išlygos, numatytos pardavėjo ar tiekėjo ir šio vartotojo sudarytoje sutartyje, pobūdį ir šį sprendimą panaikinti.

29 Siekiant atsakyti į pateiktą klausimą, reikia visų pirma priminti, kad Direktyva 93/13 nustatyta apsaugos sistema pagrįsta mintimi, kad vartotojo padėtis yra mažiau palanki nei pardavėjo ar tiekėjo tiek galimybių derėtis, tiek informacijos lygio atžvilgiu, o dėl to jis priverstas sutikti su pardavėjo ar tiekėjo iš anksto nustatytomis sąlygomis ir negali daryti įtakos jų turiniui (2000 m. birželio 27 d. Sprendimo *Océano Grupo Editorial ir Salvat Editores*, C-240/98–C-244/98, Rink. p. I-4941, 25 punktas ir 2006 m. spalio 26 d. Sprendimo *Mostaza Claro*, C-168/05, Rink. p. I-10421, 25 punktas).

30 Atsižvelgiant į tokią mažiau palankią padėtį, minėtos direktyvos 6 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad nesąžiningos sąlygos vartotojui nėra privalomos. Iš teismų praktikos matyti, jog tai yra imperatyvi nuostata, kuria, atsižvelgiant į tai, kad vienos iš sutarties šalių padėtis yra mažiau palanki, formalią pusiausvyrą, sutartimi nustatytą tarp sutarties šalių teisių ir pareigų, siekiama pakeisti realia pusiausvyra, galinčia atkurti pastarųjų lygybę (minėto Sprendimo *Mostaza Claro* 36 punktas ir 2009 m. birželio 4 d. Sprendimo *Pannon GSM*, C-243/08, Rink. p. I-4713, 25 punktas).

31 Siekdamas užtikrinti Direktyva 93/13 nustatytą apsaugą Teisingumo Teismas ne kartą pabrėžė, kad tarp vartotojo ir pardavėjo ar tiekėjo egzistuojanti nelygybė gali būti kompensuota tik pozityviais su sutartiniais santykiais nesusijusių subjektų veiksmais (minėto Sprendimo *Océano Grupo Editorial ir Salvat Editores* 27 punktas ir minėto Sprendimo *Mostaza Claro* 26 punktas).

32 Atsižvelgdamas būtent į šiuos principus Teisingumo Teismas nusprendė, jog nacionalinis teismas turi savo iniciatyva įvertinti nesąžiningą sutarties sąlygos pobūdį (minėto sprendimo *Mostaza Claro* 38 punktas).

33 Vis dėlto ši byla skiriasi nuo tos, kurioje buvo priimtas minėtas sprendimas *Mostaza Claro*, nes C. Rodríguez Nogueira visiškai nieko nedarė vykstant įvairioms procedūroms, susijusioms su jos ir *Asturcom* ginču, ir visų pirma nepareiškė ieškinio dėl AEADE priimto arbitražo sprendimo panaikinimo, kad užginčytų nesąžiningą arbitražo išlygos pobūdį, o dėl to šis sprendimas įgijo *res judicata* galią.

34 Šiomis aplinkybėmis reikia nustatyti, ar būtinybė formalią pusiausvyrą, kuri sutartimi nustatoma tarp sutarties šalių teisių ir pareigų, pakeisti realia pusiausvyra, galinčia atkurti pastarųjų lygybę, įpareigoja teismą, į kurį kreiptasi dėl sprendimo vykdymo, užtikrinti absoliučią vartotojo apsaugą, net jei šis nepareiškė jokio ieškinio, kad apgintų savo teises, neatsižvelgiant į nacionalinės procesines normas, įtvirtinančias *res judicata* principą.

35 Šiuo atžvilgiu svarbu visų pirma priminti *res judicata* principo svarbą tiek Bendrijos, tiek nacionalinės teisės sistemose.

36 Iš tikrųjų Teisingumo Teismas jau turėjo progą patikslinti, kad, siekiant užtikrinti teisės ir teisinių santykių stabilumą bei gerą teisingumo vykdymą, svarbu, jog teismų sprendimai, kurie išnaudojus visas galimas teisių gynimo priemones arba pasibaigus naudojimosi jomis numatytiems terminams tampa galutiniai, nebegalėtų būti ginčijami (2003 m. rugsėjo 30 d. Sprendimo *Köbler*, C-224/01, Rink. p. I-10239, 38 punktas; 2006 m. kovo 16 d. Sprendimo *Kapferer*, C-234/04, Rink. p. I-2585, 20 punktas ir 2009 m. rugsėjo 3 d. Sprendimo *Fallimento Olimpiclub*, C-2/08, Rink. p. I-7501, 22 punktas).

37 Todėl, remiantis Teisingumo Teismo praktika, Bendrijos teisė nenustato nacionaliniam teismui pareigos netaikyti vidaus procesinių normų, suteikiančių sprendimui *res judicata* galią, net jei tai leistų pašalinti ginčijamu sprendimu padarytą Bendrijos

teisės normos, nepaisant jos pobūdžio, pažeidimą (žr., be kita ko, 1999 m. birželio 1 d. Sprendimo *Eco Swiss*, C-126/97, Rink. p. I-3055, 47 ir 48 punktus; minėto Sprendimo *Kapferer* 21 punktą ir minėto Sprendimo *Fallimento Olimpiclub* 23 punktą).

38 Nesant šią sritį reglamentuojančių Bendrijos teisės aktų, *res judicata* principo įgyvendinimo taisykles valstybės narės savo teisės sistemose nustato vadovaudamosi valstybių narių procesinės autonomijos principu. Vis dėlto jos neturi būti mažiau palankios nei tos, kurios taikomos panašioms vidaus situacijoms (lygiavertiškumo principas), ir dėl jų Bendrijos teisės sistema suteiktų teisių įgyvendinimas neturi tapti praktiškai neįmanomas ar pernelyg sudėtingas (veiksmingumo principas) (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Kapferer* 22 punktą ir minėto Sprendimo *Fallimento Olimpiclub* 24 punktą).

39 Visų pirma dėl veiksmingumo principo reikia priminti, jog Teisingumo Teismas jau nusprendė, kad kiekviena byla, kurioje kyla klausimas, ar dėl nacionalinės procesinės nuostatos Bendrijos teisę taikyti tampa neįmanoma arba pernelyg sudėtinga, turi būti nagrinėjama atsižvelgiant į šios nuostatos vaidmenį visame procese, jo eigą ir ypatumus įvairiose nacionalinėse administracinėse ir teisminėse institucijose. Žvelgiant iš šios perspektyvos, prireikus reikia atsižvelgti į pagrindinius nacionalinės teismų sistemos principus, kaip antai: teisės į gynybą apsaugą, teisinio saugumo principą ir tinkamą proceso eigą (1995 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Peterbroeck* C-312/93, Rink. p. I-4599, 14 punktas ir minėto Sprendimo *Fallimento Olimpiclub* 27 punktas).

40 Šiuo atveju pagrindinėje byloje ginčijamas arbitražo sprendimas tapo galutinis dėl to, kad atitinkamas vartotojas per nustatytą tam tikslui terminą nepateikė ieškinio dėl šio sprendimo panaikinimo.

41 Šiuo požiūriu svarbu pažymėti, kad pagal nusistovėjusią teismų praktiką teisinio saugumo sumetimais nustatomi protingi terminai ieškiniui pareikšti nepažeidžia Bendrijos teisės (šiuo klausimu žr. 1976 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Rewe-Zentralfinanz ir Rewe-Zentral*, 33/76, Rink. p. 1989, 5 punktą; 1997 m. liepos 10 d. Sprendimo *Palmisani*, C-261/95, Rink. p. I-4025, 28 punktą ir 2008 m. vasario 12 d. Sprendimo *Kempter*, C-2/06, Rink. p. I-411, 58 punktą). Iš tiesų dėl tokių terminų

naudojimasis Bendrijos teisės sistema suteiktomis teisėmis netampa praktiškai neįmanomas arba pernelyg sudėtingas (šiuo klausimu žr. 2002 m. rugsėjo 24 d. Sprendimo *Grundig Italiana*, C-255/00, Rink. p. I-8003, 34 punktą).

42 Todėl reikia patikrinti, ar protingas buvo Įstatymo 60/2003 41 straipsnio 4 dalyje numatytas dviejų mėnesių terminas, kuriam pasibaigus, nepareiškus ieškinio dėl panaikinimo, arbitražo sprendimas tampa galutinis ir įgyja *res judicata* galią.

43 Nagrinėjamu atveju reikia konstatuoti, pirma, kad, kaip nusprendė Teisingumo Teismas, 60 dienų terminas ieškiniui pareikšti *per se* nėra kritikuotinas (šiuo klausimu žr. 1995 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Peterbroeck*, C-312/93, Rink. p. I-4599, 16 punktą).

44 Iš tikrųjų toks terminas ieškiniui pareikšti yra protingas, nes jis leidžia įvertinti, ar yra priežasčių ginčyti arbitražo sprendimą, ir prireikus parengti ieškinį dėl šio sprendimo panaikinimo. Šiuo atžvilgiu svarbu pažymėti, kad šioje byloje visai nebuvo teigiama, jog nacionalinės procesinės normos, kurios reglamentuoja ieškinio dėl arbitražinio sprendimo panaikinimo pateikimą ir kuriose būtent numatytas dviejų mėnesių terminas, buvo nepagrįstos.

45 Antra, svarbu patikslinti, jog pagal Įstatymo 60/2003 41 straipsnio 4 dalį terminas pradedamas skaičiuoti nuo pranešimo apie arbitražo sprendimą. Pagrindinėje byloje vartotoja negalėjo atsidurti tokioje situacijoje, kai senaties terminas pradėtas skaičiuoti, net pasibaigė, o ji net nespėjo sužinoti apie nesąžiningos arbitražinės išlygos pasekmes.

46 Šiomis aplinkybėmis toks ieškinio pareiškimo terminas atitinka veiksmingumo principą, nes dėl jo netampa praktiškai neįmanomas arba pernelyg sudėtingas naudojimasis teisėmis, kurias turi vartotojai pagal Direktyvą 93/13 (šiuo klausimu žr. 2003 m. vasario 27 d. Sprendimo *Santex*, C-327/00, Rink. p. I-1877, 55 punktą).

47 Bet kuriuo atveju veiksmingumo principas tokiomis aplinkybėmis, kokios nagrinėjamos pagrindinėje byloje, negali būti taikomas taip, kad juo remiantis būtų reikalaujama, kad nacionalinis teismas turėtų ne tik kompensuoti vartotojo, nežinančio savo teisių, procesinį neveikimą, kaip byloje, kurioje priimtas minėtas sprendimas *Mostaza Claro*, bet ir apskritai kompensuoti atitinkamo vartotojo, kaip ieškovė šioje byloje, kuris nedalyvavo arbitražo procese ir nepareiškė ieškinio dėl arbitražo sprendimo panaikinimo, o jis dėl to tapo galutinis, visišką pasyvumą.

48 Atsižvelgiant į tai, kas buvo pasakyta, reikia konstatuoti, kad dėl Ispanijos vartotojų apsaugos nuo nesąžiningų sutarties sąlygų sistema nustatytų procesinių normų naudojimasis Direktyva 93/13 vartotojams suteiktomis teisėmis netampa praktiškai neįmanomas arba pernelyg sudėtingas.

49 Antra, dėl lygiavertiškumo principo pažymėtina, kad juo reikalaujama, jog nacionalinėje teisėje įtvirtintos sąlygos, kad būtų galima savo iniciatyva nurodyti Bendrijos teisės taisyklę, nebūtų mažiau palankios nei tos, kurios reglamentuoja tos pačios kategorijos vidaus teisės normų taikymą savo iniciatyva (šiuo klausimu visų pirma žr. 1995 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *van Schijndel ir van Veen*, C-430/93 ir C-431/93, Rink. p. I-4705, 13 ir 17 punktus bei juose nurodytą teismų praktiką).

50 Siekiant patikrinti, ar šio principo buvo laikytasi nacionalinio teismo nagrinėjamoje byloje, šis teismas, vienintelis tiesiogiai žinantis ieškinio pareiškimą reglamentuojančias nacionalines procesines normas, turi išnagrinėti tariamai panašių vidaus teise grindžiamų ieškinių dalyką ir pagrindinius elementus (žr., be kita ko, 2000 m. gegužės 16 d. Sprendimo *Preston ir kt.*, C-78/98, Rink. p. I-3201, 49 ir 56 punktus). Vis

dėlto vertinimo, kurį turės atlikti šis teismas, tikslais Teisingumo Teismas gali pateikti tam tikrų Bendrijos teisės aiškinimo elementų (žr. minėto sprendimo *Preston* 50 punktą).

51 Kaip buvo priminta šio sprendimo 30 punkte, reikia pažymėti, jog Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalis yra imperatyvi norma. Be to, svarbu pabrėžti, jog remiantis šia Teisingumo Teismo praktika visa ši direktyva pagal EB 3 straipsnio 1 dalies t punktą yra būtina priemonė Europos bendrijos nustatytoms užduotims vykdyti ir būtent gyvenimo lygiui ir kokybei kelti visoje Bendrijoje (minėto sprendimo *Mostaza Claro* 37 punktas).

52 Taigi, atsižvelgiant į viešojo intereso, kuriuo grindžiama Direktyva 93/13 užtikrinama vartotojų apsauga, pobūdį ir svarbą, reikia konstatuoti, kad jos 6 straipsnis turi būti laikomas lygiaverčiu nacionalinėms normoms, kurios vidaus teisės sistemoje priskiriamos imperatyvių normų kategorijai.

53 Iš to išplaukia, kad jeigu nacionalinis teismas, nagrinėjantis ieškinį dėl galutinio arbitražo sprendimo priverstinio vykdymo, pagal vidaus procesines normas turi savo iniciatyva įvertinti arbitražinės išlygos neatitikimą nacionalinėms imperatyvioms normoms, jis taip pat privalo savo iniciatyva įvertinti šios išlygos nesąžiningą pobūdį pagal šios direktyvos 6 straipsnį, kai jis turi šiuo atžvilgiu reikalingą teisinę ir faktinę informaciją (šiuo klausimu žr. minėto sprendimo *Pannon GSM* 32 punktą).

54 Tokia pareiga taip pat tenka nacionaliniam teismui, kai vidaus teisminės sistemos kontekste jis turi diskreciją savo iniciatyva vertinti tokios išlygos atitiktį nacionalinėms imperatyvioms normoms (šiuo klausimu žr. minėto sprendimo *van Schijndel ir van Veen* 13, 14 ir 22 punktus ir minėto sprendimo *Kempter* 45 punktą).

55 Tačiau pagrindinėje byloje, Ispanijos vyriausybės teigimu, teismas, į kurį kreiptasi dėl arbitražo sprendimo, kuris tapo galutinis, vykdymo, yra kompetentingas savo iniciatyva vertinti vartotojo ir pardavėjo ar tiekėjo sudarytoje sutartyje esančios arbitražinės išlygos negaliojimą remdamasis tuo, kad ši išlyga prieštarauja nacionalinėms imperatyvioms normoms. Tokia kompetencija buvo patvirtinta keliuose neseniai priimtuose *Audiencia Provincial de Madrid* ir *Audiencia Nacional* sprendimuose.

56 Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar taip yra jo nagrinėjamo ginčo atveju.

57 Galiausiai, dėl teismo, į kurį kreiptasi dėl sprendimo vykdymo, išvados, kad vartotojo ir pardavėjo ar tiekėjo sudarytoje sutartyje yra nesąžininga arbitražinė išlyga, pasekmių reikia priminti, jog Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalyje reikalaujama, kad valstybės narės nustatytų, kad nesąžiningos sąlygos nebūtų privalomos vartotojui „kaip numatyta jų nacionalinės teisės aktuose“.

58 Taigi, kaip nurodė Vengrijos vyriausybė savo rašytinėse pastabose, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, remdamasis nacionaline teise, turi nustatyti visas pasekmes, kurias sukelia nesąžiningos arbitražinės išlygos buvimas arbitražo sprendimo atžvilgiu, nes ši išlyga negali būti privaloma vartotojui.

59 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti, kad Direktyva 93/13 turi būti aiškinama taip, kad nacionalinis teismas, nagrinėjantis ieškinį dėl *res judicata* galią įgijusio arbitražo sprendimo, priimto vartotojui nedalyvaujant, priverstinio vykdymo, privalo, kai tik jis turi šiuo atžvilgiu reikalingą teisinę ir faktinę informaciją, savo iniciatyva įvertinti vartotojo ir pardavėjo ar tiekėjo sudarytoje sutartyje esančios arbitražinės išlygos nesąžiningą pobūdį, jeigu pagal nacionalinės procesines normas jis gali atlikti tokį vertinimą nagrinėdamas panašius vidaus teise grindžiamus ieškinius. Jei

taip yra, šis teismas turi nustatyti visas dėl to pagal nacionalinę teisę kylančias pasekmes, kad užtikrintų, jog ši išlyga šiam vartotojui nebus privaloma.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

60 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyva 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais turi būti aiškinama taip, kad nacionalinis teismas, nagrinėjantis ieškinį dėl *res judicata* galią įgijusio arbitražo sprendimo, priimto vartotojui nedalyvaujant, priverstinio vykdymo, privalo, kai jis turi šiuo atžvilgiu reikalingą teisinę ir faktinę informaciją, savo iniciatyva įvertinti vartotojo ir pardavėjo ar tiekėjo sudarytoje sutartyje esančios arbitražinės išlygos nesąžiningą pobūdį, jeigu pagal nacionalinės procesines normas jis gali atlikti tokį vertinimą nagrinėdamas panašius vidaus teise grindžiamus ieškinius. Jei taip yra, šis teismas turi nustatyti visas dėl to pagal nacionalinę teisę kylančias pasekmes, kad užtikrintų, jog ši išlyga šiam vartotojui nebus privaloma.

Parašai.